
Kies je route

**Training om met het materiaal
te leren werken.
Met aanwijzingen voor de trainer.**

Auteurs: Titia Boers en Anja Valk
Projectleiding en eindredactie: Carola van der Voort
cwh.vander.voort@let.vu.nl
020 5986575

Vrije Universiteit Amsterdam
Faculteit der Letteren
Afdeling Nederlands Tweede Taal
De Boelelaan 1105
1081 HV Amsterdam

websites

www.let.vu.nl/nt2

www.kiesjeroute.nl

Waaruit bestaat het pakket Kies je route?

- 1 Trainingsmap voor de deelnemer
- 2 Trainingsmap voor de deelnemer met aanwijzingen voor de begeleider – voor gebruik in individuele bijeenkomsten
- 3 Trainingsmap voor de deelnemer met aanwijzingen voor de begeleider – voor gebruik in groepen
- 4 Materiaal voor een training om te leren werken met Kies je route
- 5 De training om te leren werken met Kies je route met aanwijzingen voor de trainer

Let op: gebruik 1 altijd in combinatie met **2** of **3**.

Het materiaal van *Kies je route* is gratis te downloaden van www.kiesjeroute.nl

1 Introductie bijeenkomst

U laat zien uit welke delen het materiaal bestaat: deelnemersmateriaal, materiaal voor begeleiders in groepen (deelnemer+ begeleidermateriaal bij elkaar), materiaal voor individuele begeleiding (deelnemer+ begeleidermateriaal bij elkaar).

U vertelt dat het geen materiaal is om de taal mee te leren (wat dan wel precies hoort u straks).

U vertelt dat er suggesties in de inleiding staan voor het geval de taal te lastig is voor deelnemers.

2 Oriëntatie op de doelgroep en de doelen van het materiaal

Opdracht 1 Alleen, met z'n drieën en plenair

- 1 Lees onderstaande beschrijving door.
- 2 Bespreek daarna de vraag met z'n drieën.

Stel uzelf voor in een individuele trajectsituatie. U gaat een Koerdische vluchteling begeleiden van 45 jaar. Massoud woont hier sinds tien jaar. In Irak was hij houtbewerker. Zijn taalvaardigheid is laag. Massoud heeft gezondheidsklachten; hij leeft met zijn gezin (drie kinderen van 12, 15 en 16) van een uitkering. Zijn activiteiten bestaan uit boodschappen doen, tv kijken en naar de moskee gaan. Zijn familie woont voornamelijk in Zweden, hij heeft niet veel contacten in Nederland. Tegen zijn kinderen is hij vaak kortaf en bozig. Massoud is depressief en ziet zijn leven in Nederland somber in. Hij droomt van teruggaan naar Irak als de situatie daar weer veilig is.

U hebt deze informatie gekregen van een vrijwilligster die contact heeft met zijn vrouw Natia. Natia heeft haar man zover gekregen dat hij aan een individueel traject wil beginnen. Maar nu?

Vraag:

Wat lijkt u de beste aanpak voor deze man? Wat zou u het eerst doen? Motiveer uw antwoord.

- A hem motiveren om actiever te worden
- C hem motiveren om naar een hulpverlener te gaan
- D hem taalvaardiger maken
- E op huisbezoek gaan bij het gezin

De opdracht wordt plenair nabesproken.

De doelen en de doelgroep van Kies je route worden op een rij gezet.

Bespreking:

A/D: Om taalvaardiger te worden heeft de man motivatie nodig. Kies je route zou ingezet kunnen worden om hem daartoe te motiveren. Beginnen met taalvaardigheid lijkt minder logisch. Hij heeft al tien jaar de tijd gehad om taalvaardig te worden.

C: *Het zou prachtig zijn als hij ook nog naar een hulpverlener ging, maar dan zou het wel eentje moeten zijn die Koerdisch spreekt en ook daarvoor moet hij gemotiveerd worden. Kortom: eerst activeren.*

E: *Beginnen met een huisbezoek is af te raden: de situatie thuis is immers complex, dat weet u al. In een latere fase zou een huisbezoek kunnen worden afgelegd om het gezin te betrekken bij het traject. Begin bij de man, dat is al complex genoeg*

Doelgroep

Allochtone mannen van alle leeftijden die niet (zo) actief zijn in de Nederlandse maatschappij en die meestal geen werk hebben.

Doelen:

Het eerste doel van het materiaal is de mannen aan te zetten tot zelfreflectie: wie ben ik, waar ben ik goed in en wat wil ik? Het einddoel is dat de deelnemer zelf een cursus of activiteit gaat doen. Om die doelen te bereiken wordt de man uitgenodigd om te praten over:

zijn geschiedenis, zijn verhaal

zijn dagelijkse bezigheden

zijn identiteit en zelfbeeld

zijn denkbeelden, wensen en dromen

mogelijke cursussen, activiteiten of werk

Hij wordt gestimuleerd om zelf de eerste stap te zetten met een concrete inschrijving voor een cursus of activiteit.

Hoe kunt u werken met Kies je route?

In deze training nemen we het materiaal door, probeert u een aantal opdrachten uit of denkt u na over de begeleiding van een opdracht.

Eerst geven we u via de inhoudsopgave een totaalindruk van het materiaal

3 Inhoud 'Kies je route'

Lees het overzicht hieronder om een eerste indruk te krijgen van de opbouw en inhoud van het materiaal.

Bijeenkomst 1	Kennismaken met de man en voorzichtig verkennen van zijn leefwereld via foto's.
Bijeenkomst 2	In kaart brengen van zijn geschiedenis, zijn identiteit en dromen.
Bijeenkomst 3	Dromen laten bijstellen. Actuele tijdsbesteding van de man in kaart brengen; alternatieve tijdsbesteding laten zien.
Bijeenkomst 4	Uitspraken ontlocken m.b.t. sociale activiteiten, cursussen en werk via foto's. Droom laten omzetten in eerste stap.
Bijeenkomst 5	Het bezoeken van een cursus of activiteit
Bijeenkomst 6	Het vastleggen van het begin van een toekomstplan

4 Opbouw van de eerste bijeenkomst

In deze bijeenkomst maakt u kennis met de man (opdracht 1,2 en 3) en geeft u hem een indruk van de inhoud en het doel van de cursus (opdracht 5 en 6). Aan de hand van foto's van allerlei situaties wordt een mening uitgelokt (opdracht 7 en 8). Tot slot kijkt u samen terug op de bijeenkomst en spreekt u de opdrachten voor thuis door (9 en 10).

Lees de tekst van bijeenkomst 1 in het deelnemersmateriaal door en kijk naar de foto's.

Trainer: geef de tijd voor het doorlezen, het materiaal is onbekend.

Opdracht 2 met z'n tweeën en plenair

U gaat een rollenspel doen met opdracht 7 van de eerste bijeenkomst.

- 1 Verdeel de rollen. Eén van u is de deelnemer, de ander de begeleider.
- 2 De deelnemer gebruikt het materiaal van de deelnemer bij opdracht 7.
- 3 De begeleider gebruikt het materiaal uit de versie voor de individuele begeleiding bij opdracht 7.
- 4 Lees beiden uw opdracht goed door.
- 5 De begeleider neemt ook de aanwijzingen voor de begeleider door.
- 6 De deelnemer leeft zich in in een cliënt die hij/zij kent om het spel levensechter te maken.
- 5 Voer daarna samen de opdracht uit.

Het rollenspel wordt plenair nabesproken.

Bespreking:

- *Bespreek de positieve en negatieve reacties die loskwamen bij de 'deelnemers'.*
- *Benadruk het feit dat de eerste bijeenkomst niet meer dan een verkenning is. Er wordt geprikkeld, losgemaakt, verder niet. Sommige foto's zijn uit zichzelf prikkelend, maar u kunt ook door extra vragen stellen, bv bij de eerste foto: waarom ligt die man nog in bed?*

Mochten er opmerkingen loskomen over discriminerende foto's: de foto's zijn in overleg met verschillende organisaties die met mannen werken, o.a de oprichtster van het vadercentrum in Den Haag, bedacht. Zonder prikkeling gebeurt er niets: er moet worden nagedacht en uitgedaagd. Laat u niet afschrikken door negatieve emoties. Ze horen erbij.

Geef twee adviezen:

- *Het is belangrijk dat de begeleider zich per bijeenkomst goed voorbereidt door de aanwijzingen van te voren te lezen.*
- *Het is aan te raden om aantekeningen te maken van opvallende reacties en uitspraken van uw cliënt(en). Daar kunt u later eventueel weer op inhaken.*

5 Opbouw van de tweede bijeenkomst

In deze bijeenkomst bespreekt u de opdrachten die thuis zijn gedaan (opdracht 2) en maakt u nader kennis met de man, met zijn geschiedenis en de kerngebeurtenissen uit zijn leven (opdracht 3,4 en 5). Hij denkt na over zijn uiterlijke en innerlijke identiteit (opdracht 6,7, en 8) en over positieve 'triggers' (opdracht 9,10 en 11). Hij wordt uitgenodigd om over zijn dromen te praten (opdracht 12) en over positieve rolmodellen (opdracht 13). De bijeenkomst wordt weer afgerond met een terugblik een voorbereiding van de opdrachten thuis (opdracht 14 en 15).

Lees de tekst van bijeenkomst 2 in het deelnemersmateriaal door.

Opdracht 3 met z'n drieën en plenair

Bekijk samen in het deelnemersmateriaal opdracht 12 van de tweede bijeenkomst.

Beantwoord samen de volgende vragen:

1 Uw individuele cliënt heeft voor de derde bijeenkomst als opdracht thuis gekregen: Denk na over uw dromen. Welke dromen had u vroeger? Welke dromen hebt u nu?

Hij blijkt echter nergens over nagedacht te hebben.

Hoe gaat u de opdracht nu aanpakken? Hoe maakt u hem 'warm' voor opdracht 12?

2 Hoe zou u omgaan met deze opdracht in een groepstraject? Welke groeperingvorm zou u bijvoorbeeld kiezen?

De opdracht wordt plenair kort nabesproken

Bespreking:

Inventariseer eerst een aantal reacties. Voeg daarna eventueel toe:

- 1 *Praten over dromen maakt iemand kwetsbaar. Hier kan dus een blokkade zitten. U kunt altijd beginnen uzelf kwetsbaar op te stellen, dat schept veiligheid. U kunt een selectie maken van de vragen. Praten over (heel) vroeger is altijd minder bedreigend dan over nu. Als hij werkelijk niet wil, moet u dat respecteren. Misschien wil hij de volgende keer wel.*
- 2 *Bespreek vraag 2 en voeg eventueel toe: De makers van het materiaal adviseren om de opdracht – vanwege het gevoelige karakter ervan - in tweetallen te doen. Depressieve mannen zullen zelfs misschien helemaal niet dromen. In een groep kunnen zij luisteren en misschien alleen dromen uit het verleden delen. Mocht u in een groep het idee hebben dat iemand niet durft te praten, dan kunt u ook een apart moment met hem inplannen.*

6 Opbouw van de derde bijeenkomst

In deze bijeenkomst bespreekt u de opdrachten die thuis zijn gedaan (opdracht 2) en krijgen de dromen hun eerste revisie (opdracht 2 en 3). Daarna brengt de man zijn dagelijkse activiteiten in kaart (opdracht 5 en 6). Hij beoordeelt zijn huidige leven (opdracht 7). Tot slot biedt u hem de mogelijkheid om de kwaliteit van het leven te vergroten via activiteiten (opdracht 8). De bijeenkomst wordt afgerond met een terugblik en voorbereiding van de opdrachten thuis (opdracht 9 en 10).

Lees de tekst van bijeenkomst 3 in het deelnemersmateriaal door.

Opdracht 4 met z'n drieën en plenair

U gaat met opdracht 4 uit de derde bijeenkomst een rollenspel doen. Lees de omschrijving van de cliënt hieronder.

Collin is een opgewekte Ghanees van 45 jaar met alleen basisschool. Hij is voor de tweede keer getrouwd. Hij heeft volwassen kinderen in Ghana uit zijn eerste huwelijk en een kind van twee uit zijn tweede huwelijk. Collin is tien jaar in Nederland en hij is schoonmaker. Hij is een grote grappenmaker, maar zijn taalvaardigheid is erg laag. Ook is zijn leervaardigheid gering. Collins droom is beroepsmilitair worden.

- 1 Verdeel de rollen: deelnemer, begeleider of observator
- 2 Lees de aanwijzingen bij uw rol (zie kader hieronder).
- 5 Voer daarna samen de opdracht uit.
- 6 Bespreek na afloop de opdracht met z'n drieën. De begeleider vertelt wat goed ging en wat hij als knelpunten ervoer. De observator geeft daarna feedback.

Aanwijzingen begeleider: lees opdracht 4 (in het materiaal voor individuele begeleiding) door en bedenk hoe u de opdracht met deze man gaat aanpakken. Hoe kunt u hem helpen zijn droom kleiner te maken?

Aanwijzingen observator: waar gaat u op letten? U moet na het rollenspel feedback geven aan de begeleider. Lees opdracht 4 (in het deelnemersmateriaal) door en bedenk een aantal punten waar u feedback op kunt geven.

Aanwijzingen Collin: u verstoopt uw gebrekkige taalvaardigheid graag onder een brede lach. U laat niet gemakkelijk aan uw dromen tornen, u bent een optimistisch mens. Lees opdracht 4 (in het deelnemersmateriaal) door en bereid uw reacties voor.

De opdracht wordt plenair nabesproken.

Bespreking:

- 1 *Inventariseer een aantal bevindingen van de observatoren. Hebben zij tips voor de begeleiding?*
- 2 *Inventariseer tips om Collin met beide benen op de grond te krijgen.*
- 3 *Mogelijke discussievragen:*
 - *Moet je Collin voorzichtig of juist wat steviger aanpakken?*
 - *Probeert u eerst om erachter te komen wat hem fascineert aan dit beroep? Waar is Collin naar op zoek?*
 - *Moet u hem zelf laten ontdekken wat hij moet doen voor deze droom? Of gaat u hem vertellen welke route hij hiervoor moet afleggen?*
 - *Moet de begeleider een voorbeeld geven van een eigen droom die hij/zij moest bijstellen?*
- 4 *Tips (voor zover niet ter sprake gekomen):*

Als Collin bij zijn droom blijft kan de begeleider hem vragen om een schatting te doen van het tijdspad op weg naar zijn droom en die laten toelichten. Eventueel zet hij zijn eigen schatting tegenover die van Collin. Daar kan hij argumenten bij geven. Belangrijk is dat de begeleider Collin in zijn waarde laat, hem ruimte geeft. Misschien dat Collin even tijd nodig heeft om

de informatie echt tot zich te nemen. In bijeenkomst 4 wordt verder gewerkt aan de droom. Belangrijk is dat het denkproces in gang wordt gezet.

Opdracht 5 in viertallen en plenair

- 1 Bekijk opdracht 5 en 6 van bijeenkomst 3.
- 2 Neem de Irakese man van opdracht 1 in gedachten. Wat zou het effect kunnen zijn op Massoud als hij opdracht 6 doet?
- 3 De opdracht vraagt de begeleider om eerst zijn eigen woensdag en vrijdag in kaart te brengen. Hoe zou u met de opdracht omgaan? Zou u – gesteld dat u veel activiteiten hebt op die dagen – uw activiteiten-aantal wat omlaag brengen?

Waarom wel of niet?

Eventuele dilemma's worden kort nabesproken

Bespreking:

Inventariseer een aantal antwoorden.

Bij vraag 2, indien niet genoemd: dit kan een confronterende opdracht zijn.

Advies bij vraag 3: probeer de confrontatie niet te verkleinen door uzelf te verkleinen.

De confrontatie is noodzakelijk onderdeel van dit traject. De pijn moet erkend worden om verder te komen.

7 Opbouw bijeenkomst 4 en 5

De bijeenkomst begint met het bespreken van de thuisopdrachten (opdracht 2). Dan geeft de man zijn mening n.a.v. foto's van sociale activiteiten, cursussen en werk. (opdracht 3 en 4). U praat met hem over activiteiten die respect opleveren (opdracht 5) en over een aantal conservatieve en minder conservatieve stellingen (opdracht 6). U praat met hem over het realiseren van zijn droom of over een kleinere wens (opdracht 7 en 8). De bijeenkomst wordt afgerond met een terugblik een voorbereiding van de opdrachten thuis (opdracht 9 en 10).

Bijeenkomst 5 is voornamelijk gewijd aan het bezoeken van een activiteit of het doen van een activiteit.

Lees de tekst van bijeenkomst 4 en 5 in het deelnemersmateriaal door.

Opdracht 6 in viertallen en plenair

Bekijk de activiteitenfoto's van bijeenkomst 4. We gaan weer terug naar Massoud.

Hij is niet echt enthousiast te krijgen voor een activiteit, maar u bent ook niet voor één gat te vangen.

Welke activiteiten lijken u aantrekkelijk en haalbaar voor Massoud? Kies twee activiteiten uit en bespreek hoe u zo'n teruggetrokken man enthousiast zou kunnen maken. Hoe zou u hem 'verleiden'?

Plenair worden tips uitgewisseld.

Bespreking:

Laat tips uitwisselen.

Vul aan, als niet genoemd zijn, met :

- Massoud krijgt respect in zijn gezin en omgeving als hij actiever wordt.
- Bij een activiteit kan hij andere mannen ontmoeten.
- Van iets nieuws leren kun je blij worden (geef een voorbeeld uit eigen leven)
- Gebruik maken van je aantekeningen: waar wordt hij warm van? Waar zit zijn 'ingang'?

8 De zesde bijeenkomst

In deze bijeenkomst wordt het begin van het toekomstplan schriftelijk vastgelegd. Er worden concrete afspraken gemaakt. De deelnemer kan kiezen voor een georganiseerde activiteit of voor een nog laagdrempeliger, niet georganiseerde activiteit (bv kijken naar het voetballen van je zoon, wandelen met je vrouw en kind etc.). Ook bij de laatste keuze verplicht de deelnemer zich verplichten tot regelmaat

Lees de tekst van bijeenkomst 6 in het deelnemersmateriaal door.

9 De rol van de begeleider

Opdracht 7 met z'n drieën en plenair

Tot slot verdiept u zich nog eenmaal in de rol van de begeleider

Bespreek onderstaande vraag:

Welke kwaliteiten moet iemand bezitten die met dit materiaal gaat werken?

Motiveer uw antwoord zoveel mogelijk. Denk hierbij bijvoorbeeld aan:

- valkuilen bij de begeleiding van dit soort trajecten
- problemen die u denkt tegen te komen bij dit specifieke materiaal
- eventueel geslacht en etnische achtergrond van de begeleider
- verschillen in eisen tussen individuele en groepsbegeleiding.

De opdracht wordt plenair kort nabesproken.

Bespreking:

Inventariseer een paar reacties.

Voeg eventueel toe:

- deelnemers kunnen enthousiasmeren maar ook de nodige afstand bewaren / eigen grenzen kennen / grenzen stellen
- specifiek te verwachten problemen: vooral weerstanden → begeleider moet kunnen omgaan met weerstanden / durven confronteren / kennis van eigen weerstanden en allergieën / taalproblemen
- algemene kwaliteiten: goed kunnen luisteren, niet dominant zijn / zich goed kunnen verplaatsen in een ander / geduld / humor / door kunnen vragen / kennis van verschillende culturen (gedrag patronen, normen en waarden).

Kortom: de begeleider moet een balans vinden tussen veiligheid, gezelligheid en confrontatie. Of een man als begeleider de voorkeur verdient is de vraag.

- *in een groep kan gebruikt gemaakt worden van de kwaliteiten en kennis van de groep zelf. Het begeleiden van een groep vereist wel op zich weer meer professionaliteit dan het begeleiden van één deelnemer.*

10 Afsluiting en evaluatie

